

(11) RO 127955 B1

(51) Int.Cl.
C07C 43/11 (2006.01)

(12)

BREVET DE INVENȚIE

(21) Nr. cerere: **a 2012 00435**

(22) Data de depozit: **15/06/2012**

(45) Data publicării mențiunii acordării brevetului: **26/02/2016** BOPI nr. **2/2016**

(41) Data publicării cererii:
29/11/2012 BOPI nr. **11/2012**

(73) Titular:

- JIANU IONEL CĂLIN, CALEA ȘAGULUI NR.21, SC. A, ET.4, AP.20, TIMIȘOARA, TM, RO;
- JIANU IONEL VASILE, CALEA ȘAGULUI NR. 21, SC. A, ET. 4, AP. 20, TIMIȘOARA, TM, RO;
- JIANU ADELINA MARIA, CALEA ȘAGULUI NR. 21, SC. A, ET. 4, AP. 20, TIMIȘOARA, TM, RO;
- RUSU MUGUREL CONSTANTIN, STR. ANASTASIE PANU NR. 1, BL. A2, SC. 2, AP. 32, SECTOR 3, BUCUREȘTI, B, RO;
- IMAN VLAD-FRANCISC, STR. MUNCITORILOR NR. 30, SAT GIROC, TM, RO;
- ILIE ADRIAN COSMIN, STR. TIMIȘ NR.18, BL.32, SC.A, AP.27, TIMIȘOARA, TM, RO;
- OANCEA ROXANA, ALEEA CONSTRUCTORILOR NR. 11F, AP. 1, SAT DUMBRĂVIȚA, TM, RO

(72) Inventatori:

- JIANU IONEL CĂLIN, CALEA ȘAGULUI NR.21, SC.A, ET.4, AP.20, TIMIȘOARA, TM, RO;
- JIANU IONEL VASILE, CALEA ȘAGULUI NR. 21, SC. A, ET. 4, AP. 20, TIMIȘOARA,

TM, RO;
• JIANU ADELINA MARIA,
CALEA ȘAGULUI NR. 21, SC. A, ET. 4,
AP. 20, TIMIȘOARA, TM, RO;

• RUSU MUGUREL CONSTANTIN,
STR. ANASTASIE PANU NR. 1, BL. A2,
SC. 2, AP. 32, SECTOR 3, BUCUREȘTI, B,
RO;

• IMAN VLAD-FRANCISC,
STR. MUNCITORILOR NR. 30, SAT GIROC,
TM, RO;

• ILIE ADRIAN COSMIN, STR. TIMIȘ NR.18,
BL.32, SC.A, AP.27, TIMIȘOARA, TM, RO;

• OANCEA ROXANA,
ALEEA CONSTRUCTORILOR NR. 11F,
AP. 1, SAT DUMBRĂVIȚA, TM, RO

(56) Documente din stadiul tehnicii:

JIANU C., POPA M., BIRON R., COCAN I.,
RUJESCU C., RUJESCU C., JIANU I.,
"LIPIDS MIMETICS WITH MONITORISED
HLB VALUES AND HOMOGENOUS
BETA-LAURYL/MYRISTYL (7/3)
POLYETHYLENEOXY ($n=0-20$) PROPIONIC
ACIDS IN TOMATOES AND PLUMS",
CERCETĂRI AGRONOMICE ÎN MOLDOVA,
VOL. 4 (132), PP. 21-28,
UNIVERSITY OF AGRICULTURAL
SCIENCES AND VETERINARY MEDICINE
OF TIMIȘOARA, 2007

(54) PROCEDEU DE OBȚINERE A UNOR NOI DIALCHIL/ALCHILARIL POLIETILENGLICOLI OMOGENI

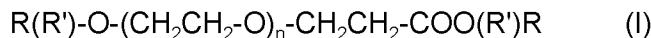
Examinator: dr. chimist CONSTANTINESCU ADELA

Orice persoană are dreptul să formuleze în scris și motivat,
la OSIM, o cerere de revocare a brevetului de invenție, în
termen de 6 luni de la publicarea mențiunii hotărârii de
acordare a acesteia

RO 127955 B1

1 Prezenta inventie se referă la un procedeu pentru prepararea unor agenți de
 3 coordonare-sechestrare din clasa alchil/alchilaril polietilen-glicolilor omogeni, de tipul
 alchilpolietilenoxi, respectiv, alchil/alchilaril polietilenoxi-derivațiilor cu formula generală I:

7 în care R și R' reprezintă o grupare alchil cu 8...20 atomi de carbon, ramificată sau liniară,
 9 respectiv, alchil/alchilaril mononucleară cu 8...12 atomi de carbon, identice sau nu ($R = R'$;
 $R \neq R'$), simbolul n reprezintă o cifră strict determinată în intervalul 0...18, reprezentând
 gradul de oligomerizare omogen al catenei polioxietilenice.

11 Domeniile tehnice majore de aplicare a inventiei cuprind totalitatea proceselor de
 13 transfer de masă la nivel de interfață (perete celular, membrane etc.), prin sechestrarea
 (coordonarea) entității și deplasarea acesteia pe bază de diferență de potențial de
 concentratie. Structurile propuse spre brevetare vor fi încastrare în arhitectura membranară.

15 Se cunosc procedee pentru prepararea unor dialchil/alchilaril polietilenglicolilor
 17 heterogeni (cu n grad de oligomerizare dispers) diderivatați cu alte fragmente terminale
 (glime, oligoglime).

19 Chimia coordonării cationilor metalici, ca parte a chimiei bioanorganice, este
 percepță prin comportamentul macromoleculelor din sisteme biologice (vegetale și animale)
 21 heterogene, parte a „chimiei supramoleculare”, deși numai aceste argumente nu pot sugera
 integral ampioarea perspectivelor conceptuale ale domeniului (Lehmukel. A. și colab.,
 23 1977; Balasubramanian, D. și colab., 1979), confirmă rolul coordonant al unor glime cu
 diferite mărimi de catenă polioxietilenică.

25 Eficacitatea de coordonare a dimetileter oligoetilenglicolilor (glime, oligoglime) crește
 cu concentrația ligandului, iar la valoare constantă este direct proporțională cu mărimea
 27 catenei polioxietilenice (PEO) (gradul de oligomerizare, n). Autorii remarcă în premieră
 mărimea minimă de catenă sub care competențele coordonante sunt slabe (practic
 29 inexistente) (di-, triglime). La concentrații similare, polieterii aciclici au proprietăți coordonante
 inferioare polieterilor coronarieni (18-coronă-6), situație care poate fi compensată prin
 creșterea acesteia.

31 În procesul esterificării glicolilor cu diferite grade de oligomerizare (polimerizare), cu
 33 clorură de metil sau dimetilsulfat, în sistem bifazic solid-lichid (NaOH-benzen sau eter de
 petro-xilen), glicolul poate asigura, inițial, rolul de catalizator de transfer interfazic,
 35 coordonând ionul de sodiu; pe măsură ce procesul evoluează, acesta este substituit de
 eterul rezultat (Zupancic, B. și colab., 1979).

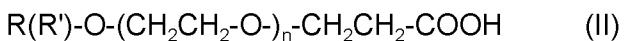
37 Au fost semnalate relații liniare de energie liberă între mărimea catenei
 39 polioxietilenice (PEO) din glicoli (oligomeri) și constanta de stabilitate a complexului
 (Bartsch, R. și colab., 1974, 1977). Stabilitatea complexului crește cu numărul atomilor
 donori pentru o catenă data (heptadiglimă), și scade brusc peste această valoare. O creștere
 41 ulterioară a numărului de donori conduce la o consolidare a stabilității complexului. Deoarece
 43 constanta de coordonare este de cinci ori mai mare decât a dimetileterului Carbowax-1000,
 apare posibilitatea accesării amestecurilor de glime mult mai puțin scumpe, drept catalizatori
 de transfer interfazic și în procesarea hortică și agroalimentară. Triglima exercită un efect
 de stabilizare comparabil cu cel al polieterului coronarian (15-CR-5).

45 Vogtle, F. și Weber, E., 1974, obțin liganzi polipodici generatori de complecși similari
 polieterilor coroană.

47 Lee, D. și Chang, V., 1978, folosesc dimetilpolietilenglicolul catalizator pentru oxidarea cu permanganat a alchenelor, deoarece poate coordona cationi alcalini și solubili-
 49 zează permanganatul de potasiu în mediu organic.

RO 127955 B1

Monometil eter polietilenglicolii (m PEG _n) grefați la polistiren sunt cosolvenți de procesare ce influențează polaritatea și mobilitatea de deplasare în microambianța canalelor catalizatorului de transfer interfazic (Regen S. și colab., 1977, 1979). Procesarea catenelor PEG _n (PEO) din oxid de etenă (EO) ca produs „cap de serie” a fost realizată industrial în premieră (Wiirtz, A., 1859) din epiclorhidrină, ulterior prin oxidarea catalitică a etenei (Lefort, T., 1935, 1942). Monografii de referință au fost editate ulterior (Curme, G., Johnson, F., 1952; St. Pierre, L., 1963; Schonfeld, N., 1958; Kirk, R., Othmer, D., 1950 și ediții ulterioare; Schick, M., 1967; Pătai, S., 1967; Harris, J., Zalipsky, S., 1992, 1997). Weibull, B. și colab., 1954; Natta, G. și colab., 1945, 1952, 1964 , confirmă că parametrii de procesare (condensare), precum și modificarea lor controlată conduc la dispersii statistice ale gradului de oligomerizare (polimerizare) (n̄, n). Interesul constant crescător în explicarea definită a proprietăților coloidale ale catenelor polioxietilenice „heterogene” (polidisperse) este evident în literatura științifică după deceniul săse al secolului trecut, și prin cercetări legate de obținerea, purificarea, caracterizarea catenelor polioxietilenice omogene (Staudinger, H., 1932). Se postulează două tipuri de conformații: „zig-zag” și „meandră”. Dovezi experimentale favorabile conceptelor formulate, asociate cu progrese de investigare instrumentală în continuă dezvoltare, au stimulat interesul teoretic și aplicativ pentru compușii tensioactivi neionici în general, pentru catenele polioxietilenice omogene și heterogene mono- și diderivatizate. Redescoperirea polieterilor coronarieni și a rolului lor de catalizatori de transfer interfazici (Pedersen, C., 1967) a constituit un impuls suplimentar în studierea conformatională teoretică și practică a catenelor PEO aciclice, sugerând modificări în terminologie și recunoașterea lor ca biomacromolecule cu rol fiziologic major. Deși oligomerii și polimerii oxidului de etenă H(OCH ₂ CH ₂) _n OH sunt încă insuficient delimitați în literatură (Schick, M., 1967), noțiunea generică de polietilenglicoli (PEG) include structurile cu n̄ ≤ 150, față de n̄ ≥ 150, pentru catene polioxietilenice (PEO). Seria omologă a polietilenglicolilor dimetilați [CH ₃ (OCH ₂ CH ₂) _n OCH ₃ ; (n ≥ 3)] a sugerat și termenul de glimă (oligoglimă) (glicoli metilați). Deși nu este încă unanim recunoscut, există tendința de generalizare a noțiunii și la catenele polieterice aciclice (polioxietilenice) derivatizate. Interesul pentru cunoașterea competențelor catenei polioxietilenice (PEO) cu diferite grade de oligomerizare (n̄, n) în soluții devine esențial în cunoașterea mecanismului de sechestrare, coordonare a cationilor metalici în aceste „matrice moleculare”. Primele progrese evidente au putut fi înregistrate după dezvoltarea corespunzătoare, performantă a metodelor de investigare instrumentală modernă, iar „ipotezele speculative” formulate la jumătatea secolului al XX-lea au putut fi verificate (confirmate/infirmate) și/sau completate. Problema tehnică pe care își propune să o rezolve prezenta inventie este de a optimiza cinetica transferului de masă pe ambele interfețe ale peretelui membranar (transferul de principii medicamentoase, nutritive etc.). Prin activitatea acestora asigură realizarea beneficiilor pentru sănătate ale pacientului, consumatorului alimentar etc. Problema tehnică se rezolvă prin furnizarea derivaților dialchil/alchilaril polietilenglicolilor cu formula generală I, prin esterificarea clasică sau azeotropă a unui compus cu formula generală II [-(β-alchilpolietilenoxi (n = 3, 6, 9, 12, 19)-, respectiv, β- (β-alchil fenilpolietilen-oxi (n = 3, 6, 9, 12, 19)-propionici omogeni]:	1 5 7 9 11 13 15 17 19 21 23 25 27 29 31 33 35 37 39 41 43 45
---	--

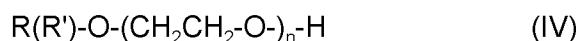

în care simbolurile R (R'), respectiv, n au semnificația de mai sus, cu un compus cu formula generală III [alcooli superiori și/sau alchilfenoli]:

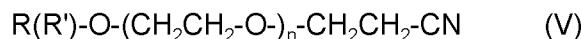

la temperaturi cuprinse în intervalul 100...160°C, cu sau fără solvent nemiscibil cu apa în cataliză acidă omogenă, pe durata a 2...4 h.

Compușii cu formula generală II se realizează (fig. 2) prin cianoetilarea alchil polieterilor omogeni, respectiv, a alchil/aril polieterilor omogeni cu formula generală IV:

în care simbolurile R (R'), respectiv, n au semnificația menționată mai sus, în intervalul de temperatură 25...70°C, pe durata a 2...4 h, în atmosferă inertă (fără urme de apă, CO₂ și/sau oxigen) și în prezența unui inhibitor de polimerizare (0,01...0,9% față de monomerul acrilic). Compușii cu formula generală V [β -alchilpolietlenoxi (n = 3, 6, 9, 12, 19)-, respectiv, β -alchil/aril polietlenoxi (n = 3, 6, 9, 12, 19)-propionitrili „omogeni”]:

în care simbolurile R (R'), respectiv, n au semnificația de mai sus, au fost hidrolizați în cataliză acidă totală, cu acid clorhidric, în cataliză micelară sau de transfer interfacial cu clorură de N, N, N-trimetil-N- β -cetil/stearil (7/3) polietlenoxi (n = 3) amoniu, în intervalul de temperatură 90...140°C, pe durata a 2...5 h. După purificare repetată prin filtrare și extracții lichid/lichid în sistemul de solventi metanol/eter etilic (7/3), se obțin compușii cu formula generală II. Compușii cu formula generală IV se obțin prin sinteză Williamson adaptată, repetată între sărurile alcaline sau derivații tosilați ai compușilor cu formula generală III și polietenglicolii omogeni diclorurați corespunzători, conform schemei de reacții din fig. 1.

Exploatarea industrială, în sensul prezentei inventii, se referă la eficientizarea transferului unor entități nutritive și farmaceutice în sfera de aplicare.

Avantajele majore ale prezentei inventii, raportate la stadiul actual de cunoaștere, constau în diversificarea:

- sortimentului purtătorilor materiali de utilitate și principii bioactive alimentare, farmaceutice etc.;
- posibilităților de condiționare, administrare accelerată a principiilor bioactive cu beneficii pentru sănătate;
- posibilităților de proiectare dirijată a alimentelor funcționale sanogenetice.

Fig. 1 prezintă schema de obținere a catenelor polioxietilenice omogene (n = 3, 6, 9, 12, 18) monoderivatizate [R(R')], iar fig. 2, schema de procesare a compușilor cu formula generală II [R-(EO)_n-PC].

Se dau în continuare 15 exemple de realizare a inventiei.

Exemplul 1. Prepararea polietenglicolilor omogeni monosodici (PEG-n-Na)

Într-un vas de reacție prevăzut cu agitare mecanică, termometru, refrigerent, atmosferă inertă, se dizolvă precaut, în circa 70 ml alcool metilic absolut, 19,78 g (0,86 at g) sodiu liber de oxizi, apoi se adaugă precaut 130,8 g (0,86 moli) trietilenglicol (PEG-3), se încălzește la 40...45°C, circa 1,5 h, după care alcoolul metilic se îndepărtează prin distilare în vid (circa 20 mm col. Hg). Conținutul în trietilenglicol monosodic purificat prin cristalizări

RO 127955 B1

repetate în atmosferă strict inertă se determină prin titrare acid-bază. Randamentele față de trietilenglicolul introdus sunt cuprinse în intervalul 50...70%. Procedând similar, s-au preparat polietilenglicoli „omogeni” monosodici (2; 6; 9; 12; 18). 1
3

Exemplul 2. Prepararea hexaoxietilenglicolului omogen (PEG-6)

Într-un vas de reacție prevăzut cu agitare mecanică, termometru, pâlnie de picurare, atmosferă inertă, refrigerent, se introduc 508 g (4 moli) dietilenglicolat monosodic, apoi precaut 3,4...6 g (2,2 moli) 1,8-diclor-3,6-dioxa-octan, se încălzește la 90...95°C (circa 72 h), după care amestecul de reacție se neutralizează cu circa 27 ml soluție alcoolică NaOH 30%. Produsul de reacție, ce conține hexaoxietilenglicolul omogen, se purifică prin extractii lichid-lichid repetate în sistemul eter etilic/apă. Randamentele față de dietilenglicolul introdus sunt cuprinse în intervalul 50...60%. 5
7
9
11

Exemplul 3. Prepararea nonaoxietilenglicolului omogen (PEG-9)

Într-un vas de reacție prevăzut cu agitare mecanică, termometru, pâlnie de picurare, refrigerent, atmosferă inertă, se introduc precaut, la 110...130°C, în decurs de 2 h, 107,3 g (0,62 moli) sare monosodică a trietilenglicolului, 43,7 g (0,306 moli) 1,8-diclor-3,6-dioxa-octan, se încălzesc circa 5 h la 150°C, până la reacția negativă față de fenolftaleină. Nonaoxaetilenglicolul omogen se purifică prin extractii lichid-lichid repetate în sistemul eter etilic/apă. Randamentele față de trietilenglicolul introdus în reacție sunt cuprinse în intervalul 50...55%. 13
15
17
19

Exemplul 4. Prepararea dodecaoxietilenglicolului omogen (PEG-12)

Într-un vas de reacție prevăzut cu agitare mecanică, termometru, pâlnie de picurare, refrigerent, atmosferă inertă, se introduc 107,88 g (0,62 moli) sare monosodică a trietilenglicolului, se adaugă precaut, la 130...135°C, 73,13 g (0,23 moli) 1,17-diclor-3,6,9,12,15-pentaoxaheptadecan (PEG-6-2Cl), amestecul de reacție se încălzește la 170...180°C, timp de 5...6 h, până la reacție negativă față de fenolftaleină. Produsul brut, ce conține dodecaoxaetilenglicolul omogen, se purifică prin extractii lichid-lichid repetate în sistemul eter etilic/apă. Randamentele față de trietilenglicolul introdus sunt cuprinse în intervalul 55...63%. 21
23
25
27

Exemplul 5. Prepararea octadecaoxaetilenglicolului omogen (PEG-18)

Într-un vas de reacție prevăzut cu agitare mecanică, termometru, pâlnie de picurare, refrigerent, atmosferă inertă, se introduc 197,78 g (0,62 moli) sare monosodică a hexaoxaetilenglicolului omogen, apoi precaut (circa 2 h), la 130...145°C, 97,6 g (0,306 moli) (PEG-6-2Cl). Amestecul se încălzește la 175...180°C, timp de 5...6 h, până la reacția neutră față de fenolftaleină. Produsul de reacție, ce conține octadecaoxaetilenglicolul omogen, se purifică prin extractii repetitive în sistemul eter etilic/apă. Randamentul față de hexaoxaetilenglicolul omogen este cuprins în intervalul 50...54%. 29
31
33
35

Exemplul 6. Prepararea derivatului diclorurat al hexaoxaetilenglicolului omogen ((1,17-diclor-3, 6, 9, 12, 15)-pentaoxa-heptadecan) (PEG-6-2Cl)

Într-un vas de reacție prevăzut cu agitare mecanică, termometru, refrigerent, pâlnie de picurare, se dizolvă 35 g (0,124 moli) hexaoxaetilenglicol omogen (PEG-6), în circa 300 ml piridină anhidră, se adaugă precaut, sub agitare la 40...50°C (în decurs de circa 15 min), 31,78 g (2,67 moli) clorură de tionil. Temperatura se menține la 75...80°C 30 min, apoi se răcește la 20...25°C. Produsul de reacție de culoare galben-brună se purifică prin extractii lichid-lichid repetitive, în sistem eter etilic/soluție saturată de clorură de sodiu, apoi prin distilare în vid înaintat (10^{-3} - 10^{-4} mm col. Hg). Fracțiunea colectată la 100°C/10 mm col. Hg se caracterizează prin 66,88% (calculat 68,96%) conținut în oxid de etilenă, temperatură de fierbere 169...170°C, 0,1 mm (literatură 168...169°C/0,1 mm) și temperatură de solidificare (-12,4°C), literatură (-12,4°C). Randamentele față de hexaoxaetilenglicolul omogen introdus sunt cuprinse în intervalul 60...65%. 37
39
41
43
45
47
49

Procedându-se în modul descris mai sus, s-a obținut, cu randamentele specificate în paranteză, și următorul intermediu:

1,8-dicloro-3,6-dioxa-octadecan omogen (PEG-2-2C1) (61...67%).

Exemplul 7. Prepararea tosilatului de lauril prin cataliză de transfer interfazic (L-TS)

Într-un vas de reacție prevăzut cu agitare mecanică, termometru, pâlnie de picurare, refrigerent ascendent, atmosferă inertă, se introduc, în circa 50 ml toluen, la temperatura camerei, 18,6 g (0,1 moli) alcool lauric pur, 15 ml soluție toluenică 0,33 m clorură de N,N,N-trimetil-N-P-lauril/miristil (7/3), etilamoniu (catalizator de transfer interfazic), 18,66 ml soluție apoasă NaOH 30%, apoi precaut 70 g soluție toluenică 38% clorură de tosil. Amestecul se agită la 30...35°C, timp de 5...6 h. Reacția se consideră terminată când miroslul de clorură de tosil dispără. Tosilatul de lauril purificat, prin extracții solid/lichid repetate în sistemul toluen/apă și cloroform/eter de petrol, s-a caracterizat prin indicele de esterificare 165 mg KOH/g (calculat 164,7 mg KOH/g) și banda de absorbție în infraroșu, cuprinsă în intervalul 1740...1750 cm⁻¹ (COOR). Valorile obținute corespund datelor din literatură.

Procedându-se în modul descris mai sus, s-au obținut, cu randamentele specificate în paranteză, și următorii intermediari:

- tosilatul de miristil (M-TS) (59...63%);

- tosilatul de cetil (C-TS) (60...65%);

- tosilatul de stearil (S-TS) (61...64%);

- tosilatul de lauril/miristil (7/3) (LM-TS) (62...67%);

- tosilatul de cetil/stearil (7/3) (CS-TS) (60...66%).

Exemplul 8. Prepararea alcoolului lauric polietoxilat omogen (n = 3) (L-(EO)₃-H)

Într-un vas de reacție prevăzut cu agitare mecanică, termometru, refrigerent ascendent, atmosferă inertă, se dizolvă 37,4 g (0,11 moli) tosilat de lauril în circa 100 ml toluen anhidru, se adaugă precaut soluția a 17,4 g (0,1 moli) sare monosodică a trietilenglicolului omogen în 50 ml toluen anhidru, se încălzește la reflux timp de 5...6 h (până la reacție neutră față de fenolftaleină), și se îndepărtează pe baie toluenul (18...25°C/10...20 mm col. Hg). Rezultă un produs consistent, fluid, de culoare slab gălbuiu, din care se distilează (10⁻³ mm col. Hg) alcoolul lauric polietoxilat (n = 3) omogen. Randa-mentele față de alcoolul lauric introdus sunt cuprinse în intervalul 52...58%. Procedând similar, s-au preparat și alți alcooli superiori polietoxilați omogeni (n = 6, 9, 12, 18), cu randamentele specificate în paranteză:

- alcoolii miristici polietoxilați omogeni (n = 6, 9, 12, 18) [M(EO)_nH] (53...57%);

- alcoolii cetilici polietoxilați omogeni (n = 6, 9, 12, 18) [C(EO)_nH] (55...57%);

- alcoolii stearici polietoxilați omogeni (n = 6, 9, 12, 18) [S(EO)_nH] (56...58%);

- alcoolii laurici/miristici (7/3) polietoxilați omogeni (n = 6, 9, 12, 18) [LM(EO)_nH]

(54...57%);

- alcoolii cetilici/stearici (7/3) polietoxilați omogeni (n = 6, 9, 12, 18) [CS(EO)_nH]

(55...58%);

- alcoolii 2-etil-hexilici polietoxilați (n = 3, 6, 9, 12, 19) omogeni (57...58%)

Procedându-se în modul descris mai sus, s-au obținut și următorii intermediari de sinteză:

- β-nonilfenolii polietoxilați (n = 3, 6, 9, 12, 19) omogeni (54...58%).

Exemplul 9. Prepararea alcoxizilor laurici polietoxilați (n = 3, 6, 9, 12, 18) alcalini omogeni [C₁₂H₂₅-O-(CH₂CH₂O)_{n-1}-CH₂CH₂O'Me⁺], L-O' Me⁺ (Me = Na, K)

În vasul de reacție se introduc, sub atmosferă inertă (circa 5 l N₂/h), 200 ml soluție toluenică anhidră 0,1 m a alcoolului lauric sau alcoolului lauric polietoxilat omogen, iar în nacela extractorului se cântăresc 0,25 at g metal alcalin liber de oxizi. Se etanșează sifonul

RO 127955 B1

cu un dop „afânat” de vată de sticlă, se montează restul instalației și se încălzește precaut	1
temp de 2...3 h, la reflux, când se obține soluția toluenică a alcoxidului lauric alcalin a căruia concentrație se determină prin titrare acid-bază cu H_2SO_4 0,01 n.	3
Soluția toluenică se păstrează sub atmosferă inertă la 30...90°C, deoarece solubilitatea alcoxizilor alcalini superiori în toluen este redusă (soluția devine opalescentă sub 20°C). Înaintea fiecărei prelevări de catalizator bazic se agită, la nevoie sub încălzire ușoară. Randamentele raportate la substratul hidroxilic introdus au fost cuprinse în intervalul 96...99%.	5
Procedându-se în modul descris mai sus, s-au obținut, cu randamentele specificate în paranteză, și următorii intermediari de sinteză:	7
- alcoxizii miristici (C_{14}) polietoxilați ($n = 3, 6, 9, 12, 18$) omogeni alcalini ($M-O^-Me^+$) (95...98%);	9
- alcoxizii cetilici (C_{16}) polietoxilați ($n = 3, 6, 9, 12, 18$) omogeni alcalini ($C-O^-Me^+$) (95...99%);	11
- alcoxizii stearici (C_{18}) polietoxilați ($n = 3, 6, 9, 12, 18$) omogeni alcalini ($S-O^-Me^+$) (96...99%);	13
- alcoxizii laurici/miristici (7/3) (LM) polietoxilați ($n = 3, 6, 9, 12, 18$) omogeni alcalini ($LM-O^-Me^+$) (97...98%);	15
- alcoxizii 2-etyl-hexilici polietoxilați ($n = 3, 6, 9, 12, 18$) omogeni alcalini (97...99%);	17
- β -nonilfenoxizii polietoxilați ($n = 3, 6, 9, 12, 18$) omogeni alcalini (98...99%).	19
Exemplul 10. Prepararea β-lauril (C_{12})-polietlenoxi ($n = 3, 6, 9, 12, 18$) propionitriliilor omogeni ($L-(EO)_n-PN$)	21
În vasul de procesare termostatat la temperatură convenabilă (10...60°C, în funcție de substratul hidroxilic folosit și de parametrii cinetico-termodinamici determinați anterior) se introduc, sub atmosferă inertă (circa 5 l N_2/h), 200 ml soluție toluenică anhidră 0,1 m alcool lauric polietoxilat omogen, se adaugă cantitatea necesară de catalizator bazic metoxid de sodiu ($CH_3O^-Na^+$) (CAS 124-41-4) sau soluție metanolică 40% benzil trimetil amoniu hidroxid (Triton B) (CAS 100-85-6) (alcalinitatea mediului cuprinsă în intervalul $5...6 \cdot 10^{-3}$ mol/l), se introduce fiola în care, cu precizie analitică, s-a cântărit cantitatea necesară de monomer acrilic [raportul molar acrilonitril/R-(EO) $_n$ -H este cuprins în intervalul 1/10...10/1], se termo-statează 20...30 min, se verifică alcalinitatea mediului de reacție prin prelevarea de probe de circa 10 ml soluție toluenică, și se sparge fiola cu ajutorul vârfului metalic adaptat în dop.	23
Probe de 5...10 ml soluție toluenică se preleveză la intervale de timp necesare (prima probă după 30 s, apoi la intervale de 30...60 s la început, și la intervale de 1...5 min către sfârșit), până ce cantitatea de monomer determinată analitic scade cu mai puțin de 5% din valoarea precedentă.	25
Procedându-se în modul descris mai sus, s-au obținut, cu randamentele specificate în paranteze, și următorii intermediari de sinteză:	27
- β -miristil (C_{14}) polietlenoxi ($n = 3, 6, 9, 12, 18$) propionitrili omogeni [$M-(EO)_n-PN$] (92...98%);	29
- β -cetil (C_{16}) polietlenoxi ($n = 3, 6, 9, 12, 18$) propionitrili omogeni [$C-(EO)_n-PN$] (94...98%);	31
- β -stearil (C_{18}) polietlenoxi ($n = 3, 6, 9, 12, 18$) propionitrili omogeni [$S-(EO)_n-PN$] (95...99%);	33
- β -lauril/miristil (7/3) polietlenoxi ($n = 3, 6, 9, 12, 18$) propionitrili omogeni [$LM-(EO)_n-PN$] (95-99%);	35
- β -cetil/stearil (7/3) polietlenoxi ($n = 3, 6, 9, 12, 18$) propionitrili omogeni [$CS-(EO)_n-PN$] (96...99%);	37
	41
	43
	45
	47

- 1 - β -2-ethyl-hexil polietoxilați ($n = 3, 6, 9, 12, 18$) propionitrili omogeni (95...98%);
3 - β -nonilfenoxizii polietoxi ($n = 3, 6, 9, 12, 18$) propionitrili omogeni (96...98%).

5 **Exemplul 11. Prepararea acizilor β -alchil-polietilenoxi ($n = 3-18$)-propionici omogeni
 $R-(EO)_n-PC$, prin hidroliza acidă totală cu HCl**

7 Acizii β -alchil-polietiletoxi ($n = 3, 6, 9, 12, 18$)-propionici s-au obținut atât prin hidroliza
9 acidă totală a nitrililor, cât și a β -alchil-polietilenoxi ($n = 3, 6, 9, 12, 18$)-propionamidelor.

11 Într-un vas de reacție prevăzut cu agitare mecanică, termometru, refrigerent
13 ascendent și pâlnie de picurare, se introduc 0,1 moli nitrili sau amide, se adaugă precaut, la
15 60...70°C (pentru a evita spumarea abundantă sau debordarea masei de reacție), 0,4 moli
17 (14,5 g) acid clorhidric (40...42 ml acid clorhidric concentrat) în decurs de 30...45 min. Se
19 perfectează reacția la 90...100°C, încă 1 h, apoi amestecul se neutralizează cu circa 16 g
NaOH divizat (54 ml NaOH 30% soluția apoasă). Sărurile anorganice precipitate se filtreză
și se îndepărtează sub vid (10...20 mm col. Hg) apa din produsul de reacție.

21 Reziduul fluid, obținut după concentrare, se purifică prin extractii solid/lichid repetate
în sistemul eter etilic/apă, și apoi eluare peste o coloană umplută cu schimbători de ioni.
23 Puritatea acizilor β -alchil-polietilenoxi ($n = 3, 6, 9, 12, 18$)-propionici „omogeni” se verifică
25 prin compararea indicelui de aciditate teoretic cu cel determinat experimental, sau prin
separare chromatografică pe strat subțire. Randamentele față de nitrili sau amide sunt
cuprinse în intervalul 95...98%.

27 Procedând în modul descris mai sus, s-au obținut, cu randamente specificate în
paranteze, și următorii intermediari de sinteză:

- 29 - acizii β -lauril (C_{12}) polietilenoxi ($n = 3, 6, 9, 12, 18$) propionici omogeni (95...97%);
31 - acizii β -miristil (C_{14}) polietilenoxi ($n = 3, 6, 9, 12, 18$) propionici omogeni (96...98%);
33 - acizii β -cetil (C_{16}) polietilenoxi ($n = 3, 6, 9, 12, 18$) propionici omogeni (97...98%);
35 - acizii β -stearil (C_{18}) polietilenoxi ($n = 3, 6, 9, 12, 18$) propionici omogeni (96...98%);
37 - acizii β -lauril/miristil (7/3) polietilenoxi ($n = 3, 6, 9, 12, 18$) propionici omogeni
49 (96...98%);
41 - acizii β -cetil/stearil (7/3) polietilenoxi ($n = 3, 6, 9, 12, 18$) propionici omogeni
53 (95...97%);
55 - acizii β -2-ethyl-hexil (C_8) polietilenoxi ($n = 3, 6, 9, 12, 18$) propionici omogeni
59 (96...98%);
61 - acizii β -nonilfenol polietilenoxi ($n = 3, 6, 9, 12, 18$) propionici omogeni (96...97%).

63 **Exemplul 12. Prepararea acizilor β -alchil-polietilenoxi($n = 3, 6, 9, 12, 18$)-propionici
omogeni [$R-(EO)_n-PC$] prin hidroliză totală cu acid *p*-toluensulfonic și/sau acid
71 dodecilbenzensulfonic (cataliză micelară)**

73 Într-un vas de reacție prevăzut cu agitare mecanică, termometru, refrigerent
ascendent, pâlnie de picurare, se introduc 0,1 moli nitril sau amidă, se adaugă, la 60...70°C,
0,4 moli catalizator acid [acid *p*-toluensulfonic monohidrat (CAS 6192-52-5), respectiv, și/sau
acid dodecilbenzensulfonic preparat și purificat din CAS 25155-30-0] și 2,77 moli (50 ml)
apă. Reacția se perfectează la 90...100°C, circa 2 h, după care amestecul se salefiază cu
NaOH fin divizat și se îndepărtează apa sub vid (10...20 mm col. Hg). Reziduul obținut,
purificat prin extractii alcoolice repetitive, sau prin eluare pe coloane cu schimbători de ioni
(anionit/cationit), se salefiază exhaustiv cu baze anorganice sau organice, și se determină
conținutul β -alchil-polietilenoxi-($n = 3, 6, 9, 12, 18$) propionatilor prin titrare antagonistă cu
soluție de clorură de alchil ($C_8H_{17}-C_{18}H_{37}$) benzil dimetil amoniu (CAS 8001-54-5)
(Benzalkoniu chloride). Randamentele față de nitrili sau amidele introduse sunt cuprinse în
intervalul 94...98%.

RO 127955 B1

Procedând în modul descris mai sus, s-au obținut, cu randamente specificate în paranteze, și următorii intermediari de sinteză:	1
- acizii β -lauril (C_{12}) polietlenoxi ($n = 3, 6, 9, 12, 18$) propionici omogeni (94...96%);	3
- acizii β -miristil (C_{14}) polietlenoxi ($n = 3, 6, 9, 12, 18$) propionici omogeni (97...98%);	5
- acizii β -cetil (C_{16}) polietlenoxi ($n = 3, 6, 9, 12, 18$) propionici omogeni (95...97%);	7
- acizii β -stearil (C_{18}) polietlenoxi ($n = 3, 6, 9, 12, 18$) propionici omogeni (97...98%);	9
- acizii β -lauril/miristil (7/3) polietlenoxi ($n = 3, 6, 9, 12, 18$) propionici omogeni (96...99%);	11
- acizii β -cetil/stearil (7/3) polietlenoxi ($n = 3, 6, 9, 12, 18$) propionici omogeni (96...98%);	13
- acizii β -2-etyl-hexil (C_8) polietlenoxi ($n = 3, 6, 9, 12, 18$) propionici omogeni (97...98%);	15
- acizii β -nonilfenol polietlenoxi ($n = 3, 6, 9, 12, 18$) propionici omogeni (96...99%).	17
Exemplul 13. Prepararea acizilor β-alchil-polietiloxi ($n = 3, 6, 9, 12, 18$)-propionici omogeni [$R-(EO)_n-PC$] prin hidroliză acidă totală (cataliză de transfer interfazic) (CTF)	19
Într-un vas de reacție prevăzut cu agitare mecanică, termometru, pâlnie de picurare, refrigerent ascendent, se introduc 0,1 moli nitril sau amidă, 0,001 moli (0,474 g) clorură de N-lauril-N, N-dimetil- β -N-lauril/miristil (7/3) oxietilamoniu (CTF) [RO 82439 (1983)], apoi cu precauție, la 70...80°C (pentru a evita spumarea abundantă sau debordarea masei de reacție), 0,2 moli (7,3 g) acid clorhidric (24...25 ml acid clorhidric concentrat), în decurs de 30...45 min. Se menține încă 30 min în aceste condiții, pentru perfectare, apoi se neutralizează cu circa 8 g NaOH fin divizat, se filtrează sărurile anorganice precipitate, și se îndepărtează sub vid (10...20 mm col. Hg) apa. Reziduul fluid, ce conține acizii β -alchil-polietlenoxi ($n = 3, 6, 9, 12, 18$)-propionici omogeni, se purifică prin eluare pe schimbători de ioni (anionit/cationit). Randamentele față de nitrili introdusi sunt cantitative.	21
Prezenta invenție oferă avantaje considerabile deoarece preconizează un procedeu accesibil, care permite obținerea, cu randamente și puritate ridicate, a unor noi derivați dialchil/aril ai polietilenglicilor omogeni cu competențe ecologice toxicologice, coloidale, sechestrante remarcabile în cercetarea organică fundamentală și/sau tehnologică.	23
Procedând în modul descris mai sus, s-au obținut, cu randamente specificate în paranteze, și următorii intermediari de sinteză:	25
- acizii β -lauril (C_{12}) polietlenoxi ($n = 3, 6, 9, 12, 18$) propionici omogeni (95...97%);	27
- acizii β -miristil (C_{14}) polietlenoxi ($n = 3, 6, 9, 12, 18$) propionici omogeni (96...99%);	29
- acizii β -cetil (C_{16}) polietlenoxi ($n = 3, 6, 9, 12, 18$) propionici omogeni (96...98%);	31
- acizii β -stearil (C_{18}) polietlenoxi ($n = 3, 6, 9, 12, 18$) propionici omogeni (97...98%);	33
- acizii β -lauril/miristil (7/3) polietlenoxi ($n = 3, 6, 9, 12, 18$) propionici omogeni (97...99%);	35
- acizii β -cetil/stearil (7/3) polietlenoxi ($n = 3, 6, 9, 12, 18$) propionici omogeni (97...98%);	37
- acizii β -2-etyl-hexil (C_8) polietlenoxi ($n = 3, 6, 9, 12, 18$) propionici omogeni (97...98%);	39
- acizii β -nonilfenol polietlenoxi ($n = 3, 6, 9, 12, 18$) propionici omogeni (97...99%);	41
Exemplul 14. Prepararea esterilor alchil (C_8-C_{18}) ai acizilor p-alchil (C_8-C_{18}) polietlenoxi ($n = 3, 6, 9, 12, 18$)-propionici omogeni (formula generală I) (varianta azeotropă)	43
Într-un vas de procesare prevăzut cu agitare mecanică eficace, pâlnie de picurare, baie de ulei termostatată, trapă de colectare apă Dean Stark cu refrigerent ascendent, se introduc 50 ml toluen anhidru (verificat prin metoda Karl Fischer) ulterior ca topitură în intervalul 50...90°C (pentru a asigura fluiditatea), 0,1 moli acid β -alchil (C_8-C_{18}) polietlenoxi	45
	47

($n = 3, 6, 9, 12, 18$) propionic omogen, respectiv, 0,1 moli alcool superior (C_8-C_{18}) și catalizator acid (de exemplu, HCl) (aciditatea recomandată a mediului de reacție este cuprinsă între 1 și $20 \cdot 10^{-3}$ mol/l).

Se încălzește sub agitare amestecul la temperaturi cuprinse în intervalul 110...160°C, pe durata a 2 h, interval în care se monitorizează volumul de apă din trapă până la valoare constantă. După finalizare, masa de procesare se răcește, se neutralizează menajant aciditatea recomandată, se elimină la cald în vid ($10^2 \cdot 10^{-3}$ mm col. Hg) toluenul și se filtrează. Produsul obținut, de culoare albă-slab gălbui (în topitură), în funcție de mărimea gradului omogen de oligomerizare, se evaluatează analitic [conținut în oxid de etenă (scindare cu acid iodhidric, $d = 1,84$); indice de esterificare, indice de hidroxil, spectre de distribuție în infraroșu]. Valorile obținute, comparate cu cele teoretice, permit cuantificarea randamentului de esterificare (intervalul 89...96%) și puritatea produsului obținut.

Procedându-se în modul descris mai sus, s-au obținut, cu randamentele specificate în paranteze, și următorii esteri:

- β -alchil (C_8) polietlenoxi ($n = 3, 6, 9, 12, 18$) propionați (C_8-C_{18}) omogeni (90...94%);
- β -alchil (C_{12}) polietlenoxi ($n = 3, 6, 9, 12, 18$) propionați (C_8-C_{18}) omogeni (91...95%);
- β -alchil (C_{14}) polietlenoxi ($n = 3, 6, 9, 12, 18$) propionați (C_8-C_{18}) omogeni (90...93%);
- β -alchil (C_{16}) polietlenoxi ($n = 3, 6, 9, 12, 18$) propionați (C_8-C_{18}) omogeni (89...92%);
- β -alchil (C_{18}) polietlenoxi ($n = 3, 6, 9, 12, 18$) propionați (C_8-C_{18}) omogeni (91...95%);
- β -alchil ($C_{12}H_{25}/C_{14}H_{29}$) (7/3) polietlenoxi ($n = 3, 6, 9, 12, 18$) propionați (C_8-C_{18}) omogeni (92...96%);
- β -alchil ($C_{16}H_{33}/C_{18}H_{37}$) (7/3) polietlenoxi ($n = 3, 6, 9, 12, 18$) propionați (C_8-C_{18}) omogeni (91...95%).

Exemplul 15. Prepararea esterilor alchil (C_8-C_{18}) ai acizilor β -alchil (C_8-C_{12}) fenol polietlenoxi ($n = 3, 6, 9, 12, 18$)-propionici omogeni (formula generală I) (varianta azeotropă)

Într-un vas de procesare prevăzut cu agitare mecanică eficace, pâlnie de picurare, baie de ulei termostatată, trapă de colectare apă Dean Stark cu refrigerent ascendent, se introduc 50 ml toluen anhidru (verificat prin metoda Karl Fischer) ulterior ca topitură în intervalul 50...90°C (pentru a asigura fluiditatea), 0,1 moli acid β -alchil (C_8-C_{12}) fenol polietlenoxi ($n = 3, 6, 9, 12, 18$) propionic omogen, respectiv, 0,1 moli alcool superior (C_8-C_{12}) și catalizator acid (de exemplu, HCl) (aciditatea recomandată a mediului de reacție este cuprinsă între 1 și $20 \cdot 10^{-3}$ mol/l).

Se încălzește sub agitare amestecul la temperaturi cuprinse în intervalul 110...160°C, pe durata a 2 h, interval în care se monitorizează volumul de apă din trapă până la valoare constantă. După finalizare, masa de procesare se răcește, se neutralizează menajant aciditatea recomandată, se elimină la cald în vid ($10^2 \cdot 10^{-3}$ mm col. Hg) toluenul și se filtrează. Produsul obținut, de culoare albă-slab gălbui (în topitură), în funcție de mărimea gradului omogen de oligomerizare, se evaluatează analitic [conținut în oxid de etenă (scindare cu acid iodhidric, $d = 1,84$); indice de esterificare, indice de hidroxil, spectre de distribuție în infraroșu]. Valorile obținute, comparate cu cele teoretice, permit cuantificarea randamentului de esterificare (intervalul 90...96%) și puritatea produsului obținut.

Procedându-se în modul descris mai sus, s-au obținut, cu randamentele specificate în paranteze, și următorii esteri:

- β -alchil (C_9) fenil polietlenoxi ($n = 3, 6, 9, 12, 18$) propionați (C_8) omogeni (91...92%);

RO 127955 B1

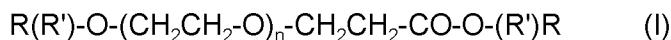
- β-alchil (C_9) fenil polietlenoxi ($n = 3, 6, 9, 12, 18$) propionății (C_{12}) omogeni (92...95%);	1
- β-alchil (C_9) fenil polietlenoxi ($n = 3, 6, 9, 12, 18$) propionății (C_{14}) omogeni (91...93%);	3
- β-alchil (C_9) fenil polietlenoxi ($n = 3, 6, 9, 12, 18$) propionății (C_{16}) omogeni (92...96%);	5
- β-alchil (C_9) fenil polietlenoxi ($n = 3, 6, 9, 12, 18$) propionății (C_{18}) omogeni (.....%);	7
- β-alchil (C_9) fenil polietlenoxi ($n = 3, 6, 9, 12, 18$) propionății ($C_{12}H_{25}/C_{14}H_{29}$) (7/3) omogeni (93...95%);	9
- β-alchil (C_9) fenil polietlenoxi ($n = 3, 6, 9, 12, 18$) propionății ($C_{16}H_{33}/C_{18}H_{37}$) (7/3) omogeni (94...96 %);	11
- β-alchil (C_{12}) fenil polietlenoxi ($n = 3, 6, 9, 12, 18$) propionății (C_8) omogeni (91...94%);	13
- β-alchil (C_{12}) fenil polietlenoxi ($n = 3, 6, 9, 12, 18$) propionății (C_{12}) omogeni (92...95%);	15
- β-alchil (C_{12}) fenil polietlenoxi ($n = 3, 6, 9, 12, 18$) propionății (C_{14}) omogeni (91...94%);	17
- β-alchil (C_{12}) fenil polietlenoxi ($n = 3, 6, 9, 12, 18$) propionății (C_{16}) omogeni (90...94%);	19
- β-alchil (C_{12}) fenil polietlenoxi ($n = 3, 6, 9, 12, 18$) propionății ($C_{12}H_{25}/C_{14}H_{29}$) (7/3) omogeni (93...95%);	21
- β-alchil (C_{12}) fenil polietlenoxi ($n = 3, 6, 9, 12, 18$) propionății ($C_{16}H_{33}/C_{18}H_{37}$) (7/3) omogeni (91...93%).	23

1

Revendicare

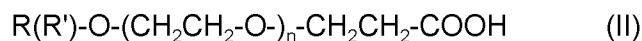
3 Procedeu pentru prepararea unor dialchil/alchilaril polietilenglicoli omogeni cu formula
generală I:

5

7

în care R și R' reprezintă o grupare alchil cu 8...20 atomi de carbon, ramificată sau liniară,
9 sau alchil/aril mononucleară cu 8...12 atomi de carbon ($R = R'$; $R \neq R'$), simbolul n (grad de
11 oligomerizare omogen) reprezintă o cifră strict determinată în seria 0...18, **caracterizat prin**
13 **aceea că** un compus cu formula generală II [acizi β -alchiloxi (β -alchil polietlenoxi)- respectiv
15 β -alchilfenoxi-(β -alchilfenil polietlenoxi)-propionici]:

17

în care simbolurile R (R'), respectiv, n au semnificația de mai sus, se esterifică în mod clasic
19 sau azeotrop cu un compus cu formula generală III (alcooli superiori și/sau alchilfenoli):

21

în care simbolurile R (R'), respectiv, n au semnificațiile menționate mai sus, la temperaturi
23 cuprinse în intervalul 100...160°C, cu sau fără solvent nemiscibil cu apa, în cataliză acidă
omogenă, pe durata a 2...4 h.

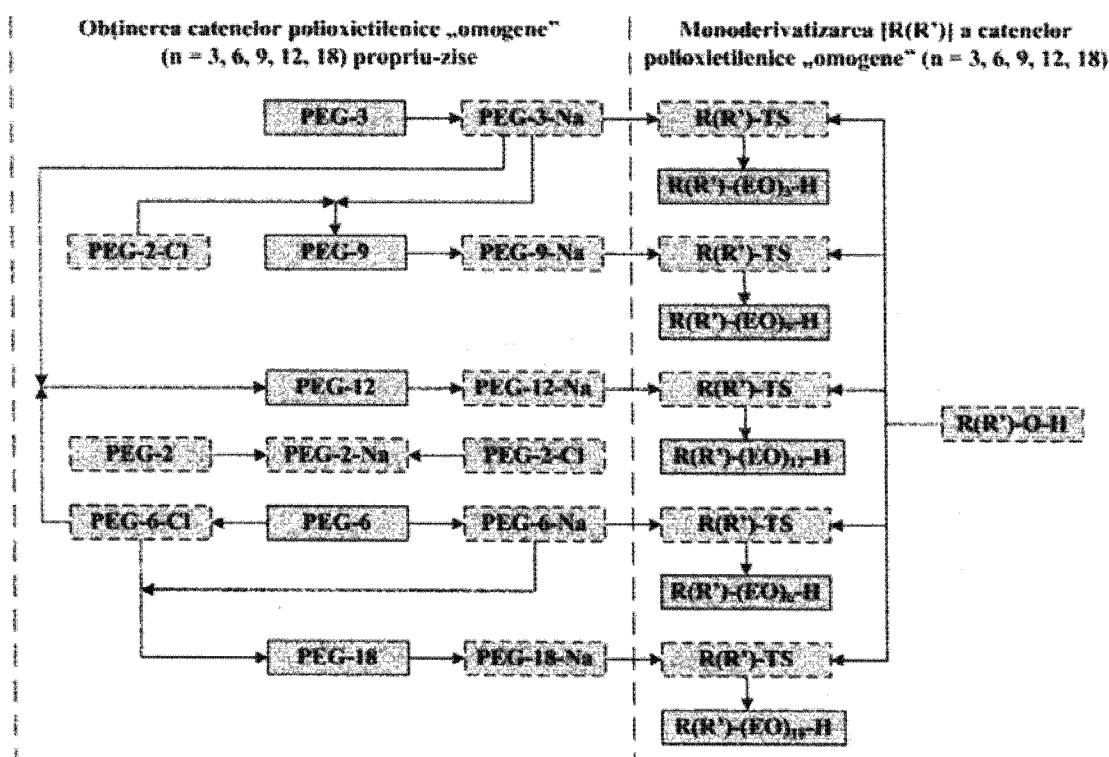
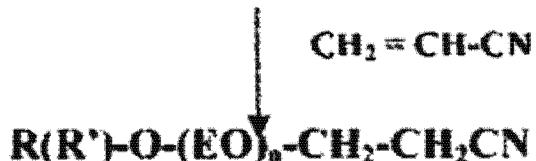

Fig. 1

R(R')-O-(EO)_n-H
alcoolii superioiri și/sau alchilfenoli polietoxilați
 $(n = 3-18)$ R = C₈-C₂₀; R' = C₈-C₁₂

β -alchil și/sau alchil polietilenoxiproponitrili
[R-(EO)_n-PN]

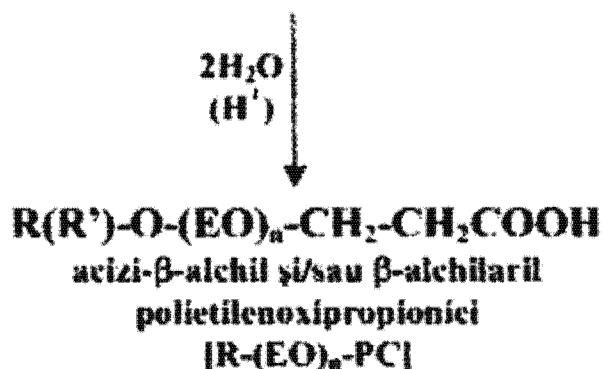

Fig. 2

